

na temelju materialne proizvodnje narave (kulturna tla, nove sorte kulturnih rastlin, nove živalske pasme, umetne vodne akumulacije itd.), medtem ko naj bi bilo »fizično-geografsko okolje« celota različnih komponent »geografske obločke«, ki na določeni razvojni stopnji družbe nastopajo kot materialni pogoji za njen obstoj. Prvo okolje naj bi se razvijalo po družbenih in drugo po naravnih zakonitostih. Kaže, da gre pri tem za določeno koncesijo, ko so v geografsko okolje v njegovem fizičnogeografskem pomenu vključeni nekateri, recimo napol naravni pojavi. Odtod očitno izvira dvojna uporaba istih terminov. Tak pojmovni razvoj utegne biti zelo daljnosežen.

Knjiga skuša prikazati, kako je za sodobno geografijo pomembno proučevanje vzročnih zvez. Od pravilnega pojmovanja in razlaganja vzročnosti naj bi bila odvisna ne le metodologija, temveč tudi vsebina geografije. Po avtorjevem mnenju je od pravilnega pojmovanja vzročnosti odvisno naziranje, ali naj bo geografija enotna veda ali pa naj predstavlja mehanični sklop geografskih disciplin. S tega vidika so torej posredno načeta osnovna teoretska vprašanja geografije. Po mnenju Grigorova prav pojmovna kategorija vzročnosti povezuje vse dele geografije v enoten spoznavni proces.

Nasploh pa seveda velja, da knjiga raziskuje proces preraščanja deskriptivne geografije v geografijo vzročnosti in v konstruktivno geografijo. Osvetljene so posebne oblike vzročnosti in zvez v fizični geografiji ter »landšaftovedenju«. S tem v zvezi je prikazana evolucija geografske misli in podana je kritika subjektivističnih predstav vzročnosti, časa in prostora. Z načelnega oziroma teoretskega vidika je knjiga vsekakor vredna pozornosti.

Darko Radinja

Milan Georgiev, Landšaftoznanie. Izdala Zemizdat, Sofija 1982, 211 strani.

V povojnem razvoju bolgarske geografije, ki se še vedno oklepa dualističnega vrednotenja občin zakonitosti v razvoju geografskega okolja, je dobila vidno vlogo kompleksna fizična geografija — »landšaftoznanie« (pokrajinoslovje). Primerjati jo moremo z našo pokrajinsko ekologijo (geoekologija), ki je šele v zadnjem desetletju dobila ustrezno mesto v študijskem programu geografije na ljubljanski filozofski fakulteti. Kompleksna oziroma sintetična fizična geografija ima tudi v številnih drugih socialističnih pa v nekaterih gospodarsko razvitih državah vidno mesto pri študiju geografije in sorodnih ved. Podoba je, da »landšaftoznanie« zelo nazorno prikazuje mesto in vlogo posameznih sestavin okolja in pokrajino tvornih činiteljev kakor tudi dinamiko njihovega celostnega razvoja. V Bolgariji pa preučevanje naravnogeografskega okvira dobiva v dobi naglega znanstveno-tehničnega razvoja čedalje vidnejše mesto, zlasti z vidika racionalne izrabe razpoložljivega naravnega potenciala za potrebe najrazličnejših gospodarskih panog.

Obravnavana knjiga je učbenik, ki ga je za študente gozdarstva napisal profesor in predstojnik katedre za pokrajinoznanstvo geološko-geografske fakultete sofijske univerze »Klimenta Ohridskega«. Učbenik je pravzaprav odsev usmerjenosti in razvitosti današnje bolgarske fizične geografije, katere izsledki so koristno vgrajeni v številna druga področja, ki v svojih preučitvah upoštevajo posamezne pokrajino tvorne sestavine.

Knjiga je sestavljena iz treh delov. V prvem so pregledno podane najpomembnejše naravnogeografske sestavine bolgarskega ozemlja. Orisane so njegove geološko-geomorfološke, podnebne, hidrološke, pedološke, fitološke in favnistične poteze. Podrobneje so predstavljeni posamezni pojavi, njihova geneza, nekdanje in današnje preoblikovanje ter njihovi vzroki. Naznačena je funkcija posameznih pokrajino tvornih kompleksov, zlasti glede njegove gospodarske izrabe. V celoti prikazano je »landšaftoznanie«, usmerjeno v aplikacijo temeljnih naravno-geografskih značilnosti za potrebe najrazličnejših gospodarskih vej.

V drugem delu knjige (str. 92—113) so predstavljene načelne in teoretične osnove pokrajinoslovja (»landšaftoznanija«). Podani in pojasnjeni so temeljni pojmi (fizično geografsko in pokrajinsko okolje, geosfera, biosfera, geografsko, naravno in ekološko okolje, struktura in sestavine geografskega okolja idr.). Sledi pregled posameznih razvojnih stopenj obravnavane geografske veje (konec 19. in začetek 20. stol.), ki dobiva veljavo zaradi praktične uporabnosti. V sklepnem delu drugega poglavja so nakazani nekateri globalni problemi fizičnogeografske in pokrajinske rajonizacije, ki pomenita vrh kompleksnih naravnogeografskih in pokrajinskih raziskav; ob tem je prikazan tudi praktični pomen kompleksne pokrajinske rajonizacije, ki se je v gospodarstvu in drugod že uveljavila.

Tretji del knjige (str. 114 do 204) je posvečen fizičnogeografski oziroma pokrajinski rajonizaciji LR Bolgarije. Po različnih naravnogeografskih dejavnikih je bolgarsko ozemlje razdeljeno na 5 predelov in 17 območij. Osnovne pokrajinske enote si sledijo od severa proti jugu: Donavska ravnina, prehodni Krajštensko-Tundžanski predel med mlado nagubanim Balkanom in staro nagubanim Osogovsko-Rodopskim predelom, na vzhodu pa Črnomorski obrežni (primorski) predel. Pregledno je prikazana njihova geološka zgradba, osvetljen je geomorfološki razvoj, orisane so osnovne podnebne, vodne, pedološke in biogeografske značilnosti.

Učbenik »Landšaftoznanie« daje kompleksno prirodno-geografsko podobo Bolgarije in njenih pokrajin. Seznanja nas z značilnostmi in dinamiko njihovega razvoja. Ob tem pa ne moremo prezreti vloge in pomena kompleksne fizične geografije, ki se je v Bolgariji s sintetičnimi raziskavami močno uveljavila in utrdila v vsakdanjem življenju. Njeni izsledki so postali sestavina številnih gospodarskih načrtov, upoštevalo pa jih tudi pri najrazličnejših drugih posegih v pokrajino.

Milan Natek